

SELETUSKIRI

Maaeluministri määruse „Tootjarühma loomise ja arendamise toetus” eelnõu juurde

1. Sissejuhatus

Maaeluministri määrus kehtestatakse Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse (edaspidi *ELÜPS*) § 67 lõike 2 alusel ning kooskõlas Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) artikli 10 lõike 2 alusel heaks kiidetud “Eesti maaelu arengukavaga 2014–2020”(edaspidi *arengukava*).

2014. aasta 1. jaanuaril algas uus Euroopa Liidu (edaspidi *EL*) programmiperiood 2014–2020, milles on Eestil EL-i liikmesriigina võimalik osaleda ühenduse maaelupoliitikas ja saada osa EL-i maaelu arengu toetuste eelarvest.

Ühistulise tootmise ja töötlemise osakaal Eestis on jätkuvalt madal ning ühistegevus tootjate vahel nõrk, mistõttu põllumajandustootja on üha kontsentreeruva tööstuse ning jaekaubanduse kõrval jäänud kõige haavatavamaks lüliks tarneahelas. Tootjarühma loomise ja arendamise toetuse eesmärgiks on aidata kaasa tootjate koondumisele tootjarühmadesse ning tootjarühmade võimekuse tõstmine. Erametsaomanikke koondavad metsaühistud pakuvad liikmetele küll tõhusat tuge teadmussiirdes, kuid liikmete metsamaterjali müügist saadavate sissetulekute suurendamiseks jäävad nad üksikult nõrgaks. Eesti metsaühistud abistavad metsaomanikke lisaks nõustamisele ka puidu müügil ja laiemalt metsade majandamisel, kuid toodangu kogused on liiga väikesed võrreldes turu tegeliku mahuga ja hinnaläbirääkimistel efekti ei saavutata. Eeltoodust lähtuvalt on metsandussektoris vaja toetada metsaühistuid koondavate keskühistute loomist.

Määrus kehtestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 27 alusel.

Määruse eelnõu (edaspidi *eelnõu*) eesmärgiks on kehtestada arengukava meetme 9.1 “Tootjarühmade ja - organisatsioonide loomine põllumajandus- ja metsandussektoris” toetuse (edaspidi *toetus*) saamise täpsemad nõuded.

Toetuse eesmärgiks on põllumajandusega tegelevate ettevõtjate ja erametsaomanike konkurentsivõime tõstmine ja turujõu suurendamine läbi nende ühise majandustegevuse edendamise. Spetsiifilisteks eesmärkideks on administratiivselt ja majanduslikult jätkusuutlike tootjarühmade loomine ja arendamine, nende müügitulu ja liikmete arvu kasv, põllumajandus- ja metsandustoodete ühisturustuse osatähtsuse kasv põllumajandussektori ja metsandussektori müügitulus, ühiselt müügiks ettevalmistatud ja töödeldud põllumajandus- ja metsandustoodete osatähtsuse suurenemine tootjarühmade müügitulus ning tootjarühmadesse kuuluvate tootjate tootmise ja toodangu turunõuetele vastavaks viimine, äri- ja turundusoskuste arendamine ning uuendusprotsesside korraldamine ja lihtsustamine.

Eelnõu ja seletuskirja koostas Maaeluministeeriumi kaubanduse ja põllumajandussaadusi töötleva tööstuse osakonna peaspetsialist Kaie Laaneväli (6256 292, kaie.laanevali@agri.ee). Juriidilise ekspertiisi määruse eelnõule tegid Maaeluministeeriumi õigusosakonna nõunikud Marion Saarna ja Jaana Lepik (6256 202, jaana.lepik@agri.ee). Keeleliselt toimetas eelnõu Maaeluministeeriumi õigusosakonna peaspetsialist Leeni Kohal (6256 165, leeni.kohal@agri.ee).

2. Eelnõu sisu ja võrdlev analüüs

Maaeluministri 13. novembri 2015. a määruse nr 17 „Tootjarühma loomise ja arendamise toetus“ rakendamisel on ilmnenud vajadus seda muuta ning täpsustada, et tagada määruse eesmärgipärasus ning ühene tõlgendatavus. Arvestades määruse muudatusettepanekute hulga ning nende olemusega, otsustati määrus kehtestada terviktekstina. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 kohaselt on selle meetme eesmärgiks tootjarühmade loomise hõlbustamine. Meetme vahendite õiguspärase kasutamise eesmärgil määratletakse uue määrusega toetuse sihtgrupina tootjarühmad, kes ei ole tegevust alustanud enne 2014. aasta 1. jaanuari.

Eelnõuga sätestatakse toetusmäära iga-aastane järkjärguline vähendamine. Muudatuse eesmärk on muuta tegevust soodustavast toetusest loobumine sujuvamaks ning suurendada võimalust, et tootjarühm oleks viie aasta pärast elujõuline.

Maksetaotlusega esitatakse aruanne äriplaani rakendamise kohta, et taotlejal oleks pidev ülevaade äriplaanis seatud eesmärkide täitmisest ning suurendada võimalust, et viienda aasta lõpuks on äriplaanis seatud eesmärgid ka ellu viidud.

Eelnõu koosneb 6 peatükist ja 19 paragrahvist.

Eelnõu §-s 1 on sätestatud eelnõu reguleerimisala.

Eelnõu eesmärgiks on kehtestada programmiperioodil 2014–2020 tootjarühmade loomise ja arendamise toetuse andmise täpsemad nõuded taotleja, toetatava tegevuse ja taotluse kohta, toetuse suurus, taotlusele esitatavad nõuded, toetuse taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord, taotluse hindamise kriteeriumid ja taotluse hindamise kord, toetuse saaja kohustused ning toetuse väljamaksmise kord.

Eelnõu §-s 2 on viidatud toetuse kui riigiabi õiguslikule alusele. Euroopa Liidu Toimimise Lepingu (ELTL) artikli 107 lõike 1 kohaselt on igasugune liikmesriigi poolt või riigi ressurssidest ükskõik missugusel kujul antav abi, mis kahjustab või ähvardab kahjustada konkurentsi, soodustades teatud ettevõtjaid või teatud kaupade tootmist siseturuga kokkusobimatu niivõrd, kuivõrd see kahjustab liikmesriikide vahelist kaubandust, kui aluslepingutes ei ole sätestatud teisiti. Metsandussektori tootjarühmale antav toetus loetakse riigiabiks Euroopa Liidu suuniste riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades aastateks 2014–2020 (ELT C 204, 01.07.2014, lk 1-97) (edaspidi *riigiabi suunised*) II osa 2. peatüki jao 2.7 tähenduses. See tähendab, et taotlejad, kes on saanud tunnustuse metsandussektori tootjarühmana, peavad arvestama, et neile antava toetuse puhul kohaldatakse eelnimetatud suunistes sätestatud tingimusi ja kriteeriumeid. Toetuse kohta esitatakse Euroopa Komisjonile riigiabi teatis ehk taotletakse riigiabi andmise luba.

Eelnõu §-s 3 sätestatakse nõuded toetuse taotlejale.

Eelnõu § 3 lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 88 alusel tootjarühmana tunnustatud tulundusühistu või mittetulundusühing.

Tootjarühmade tunnustamine on Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 88 kohaselt menetlus, mille käigus hinnatakse tootjarühma vastavust ELÜPSi ja selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud nõuetele. Tootjarühmade tunnustamise vajadus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnustatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548) (edaspidi *määrus 1305/2013*) artikli 27 lõikest 2, mille kohaselt on maaelu arengu toetust tootjarühmade

loomiseks võimalik anda ainult Põllumajanduse Registrite ja Informatsiooni Ameti (edaspidi *PRIA*) poolt tunnustatud tootjarühmadele.

Eelnõu § 3 lõikes 2 sätestatakse nõuded, millele tunnustatud tootjarühm peab vastama, et toetust taotleda.

Eelnõu § 3 lõike 2 punktis 1 kohaselt saavad toetust taotleda komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 tähenduses kas mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtja nõuetele vastavad ettevõtjad.

Komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 I lisa artiklis 2 on sätestatud mikro-, väikeste ja keskmise suurusega ettevõtjate (edaspidi VKE) kategooriasse kuuluvad ettevõtjad, millel on vähem kui 250 töötajat ja mille aastakäive ei ületa 50 miljonit eurot ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 43 miljonit eurot.

VKEde kategoorias loetakse väikeseks need ettevõtjad, kes annavad tööd vähem kui 50 inimesele ja kelle aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 10 miljonit eurot.

VKEde kategoorias loetakse mikroettevõtjaks need ettevõtjad, kes annavad tööd vähem kui 10 inimesele ja kelle aastakäive ja/või aastabilansi kogumaht ei ületa 2 miljonit eurot.

Ettevõtja suuruse väljaselgitamisel juhindutakse ka Euroopa Komisjoni soovitusel 2006/361/EÜ (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36).

Eelnõu § 3 lõike 2 punktis 2 sätestatakse, et taotlejal ei tohi olla riikliku maksu võlga või riikliku maksu võla tasumine on ajatatud. Maksuvõla tasumise ajatamise korral on maksuvõlg, mille tasumise tähtaeg on möödunud, tasutud ettenähtud summas. Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 79 lõike 4 kohaselt jäetakse taotlus rahuldamata, kui taotleja ei vasta toetuse saamiseks esitatud nõuetele. Seega on *PRIA*-l õigus kontrollida kogu taotluse menetlemise ajal ja enne toetuse väljamaksmist taotleja ja toetuse saajal riikliku maksu võla olemasolu ning maksuvõla olemasolu korral selle ajatatumist ja maksete tähtaegset tasumist.

Eelnõu § 3 lõike 2 punktis 3 kehtestatakse, et kui taotleja on varem saanud toetust riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest, mis on kuulunud tagasimaksmisele, peab tagasimaksmisele kuulunud summa olema tagasi makstud või toetuse tagasimaksmise ajatamise korral on tagasimaksed tasutud ettenähtud summas. Selle nõude eesmärgiks on maandada riigile lisanduvate rahaliste kohustuste (rikkumiste tagasimaksed) tekkimise riski ning tagada vahendite kasutamise sihtotstarbelisus ja jätkusuutlikkus.

Eelnõu § 3 lõike 2 punkti 4 kohaselt ei saa taotleja toetust, kui tema suhtes on algatatud likvideerimismenetlus või nimetatud pankrotiseaduse kohaselt ajutine pankrotihaldur või on välja kuulutatud pankrot. Pankrotiseaduse § 1 lõike 3 alusel on juriidilisest isikust võlgnik maksejõuetu siis, kui võlgniku vara ei kata tema kohustusi ja selline seisund ei ole võlgniku majanduslikust olukorrast tulenevalt ajutine. *PRIA* kontrollib taotleja või toetuse saaja suhtes võimaliku algatatud likvideerimismenetluse või ajutise pankrotihalduri või väljakuulutatud pankrotiotsuse olemasolu Eesti Vabariigi ametlikust võrguväljaandest Ametlikud Teadaanded.

Eelnõu § 3 lõike 2 punkti 5 kohaselt ei tohi metsandussektori taotleja olla raskustes olev ettevõtja, kuna raskustes olevale ettevõtjale ei tohi riigiabi suuniste I osa 2. peatüki jao 2.2 punkti 26 kohaselt abi anda. Euroopa Liidu Komisjon leiab, et raskustes olevaid ettevõtjaid, kui ohus on nende olemasolu, ei saa käsitada sobivate vahenditena avaliku poliitika muude eesmärkide edendamiseks enne, kui on tagatud nende elujõulisus.

Eelnõu § 3 lõike 2 punkti 6 kohaselt ei tohi taotleja olla äriregistris või mittetulundusühingute ja sihtasutuste registris registreeritud enne 1. jaanuari 2014 aastat. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 artikli 27 kohaselt on meetme eesmärgiks tootjarühmade loomise hõlbustamine. Teisisõnu on meetme eesmärk aidata kaasa tootjarühmade tekkele ning toetada alles loodud isikute tegevuse alustamist. Meetme eesmärgi saavutamiseks on sätestatud

taotleja tegutsemisele ajaline piirang, mis on seotud esmase registreerimisega vastavas registris. Vajadusele piirata tootjarühma loomise toetuse maksmist juba pikemalt tegutsenud isikute rühmadele on tähelepanu juhtinud ka EL Komisjon.

Sarnaselt Eestile on ka teised liikmesriigid sätestanud ajalise piirangu tootjarühmadele loomise ja arendamise toetuse taotlemiseks tagamaks, et toetust saadakse tootjarühma loomiseks ja tegevusega alustamiseks. Nii nagu Eestis on ka teistes liikmesriikides tootjarühmade tegutsemise piirang nimetatud toetuse taotlemiseks seotud EL programmiperioodiga (2014–2020).

Esmakordselt tutvustati nimetatud piirangu sätestamise vajadust Maaeluministeriumis arengukava seirekomisjoni kümnendal istungil, mille kohta on kättesaadav ka istungi protokoll 25.10.2016 nr 10, et tootjarühmad oleksid varakult kursis toetuse taotlemist puudutavate suuremate muudatustega.

Juba tegutsevad tootjarühmad saavad toetust taotleda teistest meetmetest, kus eesmärgiks on toetada just edasist arengut. Näiteks saab tunnustatud tootjarühm või tema valitseva mõju all olev ettevõtja toetust taotleda maaeluministri 30. septembri 2015. a määruse nr 6 „Tunnustatud tootjarühma põllumajandustoodete töötlemise ja turustamise investeeringutoetus“ alusel.

Seega tagamaks, et meetme vahendeid kasutatakse eesmärgipäraselt, määratletakse toetuse sihtgrupina tootjarühmad, kes ei ole tegevust alustanud enne 2014. aasta 1. jaanuari.

Eelnõu § 3 lõike 2 punkti 7 kohaselt peab toetust taotleval tootjarühmal olema üldkoosoleku või volinike koosoleku otsusega vastu võetud äriplaan aastaks, mil tootjarühm tunnustati ning sellele järgnevas neljaks aastaks. Äriplaan peab olema koostatud maaeluministri 6. juuli 2017. a määruse nr 52 „Tootjarühma tunnustamise taotlemise ja taotluse menetlemise täpsem kord“ lisas esitatud nõuete kohaselt. Äriplaani olemasolu tagab, et toetust makstakse konkreetsete, põhjendatud ning asjakohaste tegevuste läbiviimiseks tootjarühma arendamisel. Viimane toetusosa makstakse tootjarühmale välja ainult juhul, kui äriplaanis esitatud eesmärgid on täidetud.

Eelnõu §-s 4 sätestatakse nõuded toetatava tegevuse kohta.

Eelnõu § 4 lõike 1 kohaselt võib toetust taotleda tegevusteks, mis on vajalikud tunnustatud tootjarühma äriplaanis esitatud eesmärkide täide viimiseks.

Eelnõu § 4 lõike 2 kohaselt võib metsandussektori tootjarühm abi taotleda vaid tulevikku kavandatud tegevuste jaoks, kuna Euroopa Liidu suunised riigiabi kohta põllumajandus- ja metsandussektoris ning maapiirkondades aastateks 2014–2020 I osa 3. peatüki jao 3.4 kohaselt ei ole abil ergutavat mõju, kui asjaomase projekti või tegevusega on alustatud juba enne taotluse esitamist riigiasutusele. Ergutav mõju esineb siis, kui abi muudab ettevõtja käitumist nii, et ta hakkab tegelema sektori arengut toetava lisategevusega, mida ta ilma abita ei teeks või teeks piiratult või eri viisil. Abiga ei tohi siiski subsideerida sellise tegevuse kulusid, mida ettevõtja teeks niisamagi, ning sellega ei tohi hüvitada majandustegevuse tavalist äririski.

Eelnõu § 4 lõikes 3 sätestatakse, et kõik taotleja poolt tehtud kulud peavad olema mõistlikud ning taotleja peab tagama kasutatava raha otstarbeka ja säästliku kasutamise. Kulud, mille kohta toetust taotletakse, peavad olema majanduslikult otstarbekad ja vajalikud toetuse eesmärgi saavutamiseks. Samuti ei tohi kavandatavad ning tehtud kulud olla põhjendamatult kõrged võrreldes tavaliselt sarnase tegevuse eest tasutava hinnaga.

Eelnõu §-s 5 sätestatakse toetuse määr ja suurus.

Eelnõu § 5 lõikes 1 sätestatakse toetuse määr ja suurus. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 II lisa artikkel 27 lõige 4 kehtestab toetuse maksimaalseks määraks 10% turustatud toodangu väärtusest viie aasta jooksul pärast tunnustamist ning toetus väheneb järkjärgult. Maksimaalne summa aasta kohta ei tohi ühelgi juhul olla üle 100 000 euro. Toetuse summa järkjärgulise vähendamise eesmärk on muuta soodustavast toetusest loobumine

sujuvamaks ning suurendada võimalust, et tootjarühm oleks pärast toetuse maksmise lõpetamist elujõuline.

Taotlejal on õigus toetust saada viie aasta jooksul alates taotleja esmakordse tootjarühmana tunnustamise kuupäevast ning toetus väheneb järkjärgult. Näiteks, kui tootjarühm taotleb esmakordselt toetust kolmandal aastal pärast tunnustamist, on tal õigus toetust saada veel kahel aastal.

Taotlejale antava toetuse maksimaalse suuruse arvutamisel lähtutakse taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta müügitulust. Müügitulule suurusega kuni 1 000 000 eurot rakendatakse kõrgemat toetusmäära ning müügitulu osale, mis ületab 1 000 000 eurot, rakendatakse madalamat toetusmäära. Lisaks on sätestatud maksimaalsed toetussummad, ehk hoolimata müügitulu suurusest, maksimaalsest toetussummast kõrgemat toetussummat välja ei maksta.

Näide 1: Kui tootjarühm taotleb toetust samal aastal, kui ta on tunnustatud ja tema taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta müügitulu oli 1 000 000 eurot, arvutatakse tema maksimaalne toetussumma valemiga: $\text{müügitulu} \times 0,10$ ehk $1\,000\,000 \times 0,10 = 100\,000$ eurot.

Näide 2: Kui tootjarühm taotleb toetust kolmandal aastal pärast tunnustamist ja tema taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta müügitulu oli 2 000 000 eurot, arvutatakse tema maksimaalne toetussumma valemiga: $(1\,000\,000 \times 0,1) + (1\,000\,000 \times 0,05) = 150\,000$ eurot. Kuna 150 000 eurot ületab maksimaalset toetussummat, on antud näite puhul toetuse saajale makstavaks toetuseks 100 000 eurot. Kuna tootjarühm taotles toetust kolmandal aastal pärast tunnustamist, on tal õigus toetust saada veel kahel aastal.

Näide 3: Kui tootjarühm esitab oma teise aasta maksetaotluse ning tema taotluse esitamisele vahetult eelnenud majandusaasta müügitulu oli 1 200 000 eurot, arvutatakse tema maksimaalne toetussumma valemiga: $(1\,000\,000 \times 0,08) + (200\,000 \times 0,04) = 88\,000$ eurot.

Eelnõu § 5 lõikes 2 sätestatakse, et juhul, kui tegemist on uue tootjarühmaga, kes taotleb toetust vahetult pärast tunnustamist ning selle tootjarühma majandusaasta aruanne ei ole äriregistrist kättesaadav, võetakse maksimaalse toetuse suuruse arvutamise aluseks tootjarühma liikmete või tootjarühma liikmeks olevate tulundusühistute liikmete kolme majandusaasta keskmine müügitulu, mis on teenitud liikmete poolt toodetud põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete turustamisest.

Eelnõu § 5 lõike 3 kohaselt loetakse tootjarühma esmakordse tunnustamise kuupäevaks kuupäeva, millal tootjarühm esimest korda ELÜPSi alusel tunnustati.

Eelnõu § 5 lõikes 4 sätestatakse, et kui tootjarühma liikmeks on tunnustatud tootjarühm, kes on maaelu arengukava (edaspidi MAK) 2007–2013 meetme 1.9 raames toetust saanud või kellele on tehtud MAK 2014–2020 meetme 9.1 raames toetuse rahuldamise otsus, ei arvestata selle tootjarühma ega tema liikmete müügitulu toetust taotleva tootjarühma müügitulu hulka. Sätte eesmärk on välistada olukord, kus taotlejad kasutavad ühte ja sama müügitulu mitme erineva tootjarühma kaudu toetuse saamiseks.

Eelnõu § 5 lõikes 5 sätestatakse, et juhul kui tootjarühma liikmed või tema liikmeks olevate tulundusühistute liikmed müüvad omatoodetud põllumajandustooteid ja nende töötlemisel saadud tooteid või puitu tootjarühma kontrolli all olevale äriühingule, siis arvestatakse tootjarühma müügitulu hulka tootjarühma kontrolli all oleva äriühingu müügitulu, mis on teenitud tootjarühma liikmete või liikmete liikmete põllumajandustoodete ja nende töötlemisel saadud toodete või puidu müügist.

Eelnõu §-s 6 sätestatakse taotluse esitamise kord ning tähtaeg. Toetuse taotlusi võtab vastu ning menetleb PRIA. Taotlust on võimalik esitada paber kandjal PRIA piirkondlikus büroos ja elektrooniliselt e-posti teel. Taotlus koosneb avaldusest ning vajadusel taotluses esitatud

andmeid tõendavatest dokumentidest. PRIA koostab toetuse saamiseks esitatava avalduse vormi ja avaldab selle oma veebilehel. Taotlus tuleb PRIA-le esitada tähtjaks, mille PRIA teatab ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ning PRIA veebilehel.

Taotleja võib toetuse taotluse esitada viie aasta jooksul arvates tootjarühma esmakordsest tunnustamisest. Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1305/2013 artikkel 27 lõige 3 sätestab, et toetust makstakse äriplaani alusel kindlasummalise toetusena iga-aastaste osadena mitte kauem kui viie aasta jooksul alates kuupäevast, mil tootjarühma tunnustati, ja toetus väheneb järk-järgult ehk kui toetust küsitakse tunnustamisele järgneval teisel või kolmandal aastal, on taotlejal õigus toetust saada vaid viiest aastast järelejäänud aastateks. Kui taotleja suhtes on arengukava programmiperioodil tehtud selle meetme raames taotluse rahuldamise otsus, ei tohi ta selle meetme raames rohkem taotlusi esitada.

Eelnõu §-s 7 on sätestatud sisunõuded taotluse osaks oleva avalduse kohta. PRIA koostab avalduse vormi ning avaldab selle oma veebilehel. Avaldusse tuleb märkida andmed taotleja ning tema esindaja kohta, taotleja tegevusvaldkond, maakond või maakonnad, kus paiknevad taotleja liikmed ning tegevuskoha aadressi, mille arendamisele äriplaani keskendub. Lisaks tuleb avaldusse märkida toetuse summa, mida taotleja taotleb vahetult eelnenud majandusaasta müügitulu alusel. Avalduses tuleb esitada andmed selle kohta, et taotleja vastab kas mikro-, väikese või keskmise suurusega ettevõtjale esitatud nõuetele. Taotleja suuruse määramise juures lähtutakse komisjoni määruse (EL) nr 702/2014 I lisa artiklist 2, mille kohaselt suuruse määramise juures tuleb arvesse võtta nii töötajate arvu kui ka aastakäivet ja/või bilansimahtu. Esmalt vaadatakse töötajate arvu ja seejärel käivet või bilansimahtu. Kui näiteks kahe kriteeriumi kombinatsiooni (kolmest võimalikust) tulemuseks on väikeettevõtja (kehtestatud piirmäärade alusel), siis kuuluks selline ettevõtte väikese suurusega ettevõtjate kategooriasse. Suuruse arvutamise juures võetakse arvesse ka partner- või seotud ettevõtted. Ettevõtja suuruse väljaselgitamisel juhendatakse ka Euroopa Komisjoni soovitusel 2006/361/EÜ (ELT L 124, 20.05.2003, lk 36).

Põllumajandussektori taotleja puhul tuleb esitada andmed liikmete ja taotleja müügitulu ning taotleja poolt turustatud liikmete või liikmeks olevate tulundusühistute liikmete toodetud põhitoodete koguse kohta ning metsandussektori taotleja puhul andmed taotleja müügitulu ning taotleja poolt turustatud liikmeks olevate metsühistutesse kuuluvate erametsaomanike toodetud põhitoodete koguse kohta.

Riigiabi suuniste I osa 2. peatüki jao 2.2 punkti 26 kohaselt ei tohi raskustes olevatele ettevõtjatele abi anda, mistõttu avalduses esitatud andmed on vajalikud, et kontrollida ega taotleja ei ole raskustes olev ettevõtja. Seireks vajalikud andmete kogumise kohustus tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1305/2013. Samuti on käsitletud seireks vajalike andmete esitamist komisjoni rakendusmääruses (EL) nr 808/2014, millega sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta rakenduseeskirjad.

Eelnõu §-s 8 ja 9 on kirjeldatud taotluse vastuvõtmise ning taotleja ja taotluse nõuetele vastavuse kontrollimise tingimusi. PRIA kontrollib taotluse vastuvõtmisel nõutavate dokumentide olemasolu, taotluse tähtaegset esitamist, taotluse nõuetekohasust ja selles esitatud andmete õigsust ning taotleja vastavust ELi õigusaktides, ELÜPSis, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele.

PRIAl on vajaduse korral õigus kontrollida taotluses esitatud andmete õigsust ja dokumente taotleja juures kohapeal ning tema ettevõttes (sh hoones, kinnisasjal). PRIAl on õigus kaasata ka eksperte, et hindamisel oleks võimalik kahtluse korral küsida asjatundjalt täiendavat informatsiooni ning hinnangut toetusraha sihipärase kasutamise osas.

PRIA kontrollib, kas kõik omavahel võrreldavad andmed on samased, kõik võrreldavad andmed, sh analüüsivad finantsmajanduslikud andmed ja nende omavahelised seosed, seda samasust kinnitavad ja kas on täidetud kõik määruses sätestatud nõuded.

Eelnõu §-s 10 kirjeldatakse taotluse hindamise kriteeriumeid ning taotluste paremusjärjestuse moodustamise korda. PRIA hindab taotlusi määruse lisades sätestatud hindamiskriteeriumide alusel tegevusvaldkondade kaupa. Taotlust hinnatakse tegevusvaldkonna järgi, kuhu kuulub taotleja määratud põhitoode, või kui taotleja põhitooted kuuluvad mitmesse valdkonda, siis valdkonnas, kus taotleja taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta müügitulu on suurim. Tootjarühma äriplaani hinnatakse taotluse osana. Taotluste hindamiseks ja paremusjärjestuse koostamise ettepaneku tegemiseks moodustab PRIA nõuandva pädevusega hindamiskomisjoni ja vajadusel võib kaasata ka eksperte. Põllumajandussektoris tegutseva tootjarühma puhul liidetakse äriplaani ning põllumajandussektori hindamise kriteeriumide alusel saadud punktid. Metsandussektoris tegutseva tootjarühma puhul liidetakse äriplaani ning metsandussektori hindamise kriteeriumide alusel saadud punktid. Hindamistulemuste ja ettepanekute põhjal moodustab PRIA taotluste paremusjärjestuse järgnevate tegevusvaldkondade kaupa: teravilja, õliseemnete ja valgurikaste taimede turustamine; loomakasvatustoodete turustamine, välja arvatud lehmapiim ja –piimatooted; lehmapiima ja –piimatoodete turustamine; muude eespool nimetatud põllumajandustoodete tootmine, kaasa arvatud mesindus ning metsandus. Taotlusvooruks ettenähtud rahalised vahendid määrab minister iga-aastaselt oma käskkirjaga.

Taotluste paremusjärjestuse koostamisel loetakse paremaks suurema hindepunktide summa saanud taotlus. Võrdsete näitajatega taotluste puhul eelistatakse taotlust, mille on esitanud suurema liikmete arvuga taotleja või metsandussektori puhul, kelle liikmeks olevate metsaihistute liikmete arv on suurem. Kui ka see näitaja on võrdne, eelistatakse taotlejat, kelle taotluse esitamise aastale vahetult eelnenud majandusaasta müügitulu on suurem, kuna kõrgemat müügitulu omav tootjarühm on tõenäolisemalt jätkusuutlik.

Eelnõu §-s 11 sätestatakse taotluse rahuldamise või rahuldamata jätmise tingimused. Taotluse rahuldamiseks peab põllumajandussektoris tegutsev tootjarühm saama vähemalt 25% ehk 12 punkti äriplaani hindamise kriteeriumite alusel antavatest hindepunktidest ning vähemalt 25% ehk 8 punkti põllumajandussektori hindamise kriteeriumite alusel antavatest hindepunktidest. Taotluse rahuldamiseks peab metsandussektoris tegutsev tootjarühm saama vähemalt 25% ehk 12 punkti äriplaani hindamise kriteeriumite alusel antavatest hindepunktidest ning vähemalt 25% ehk 7 punkti metsandussektori hindamise kriteeriumite alusel antavatest hindepunktidest. Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ei ületa tegevusvaldkonna rahastamise eelarvet, taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad toetuse saamiseks esitatud nõuetele ning taotlus vastab hindamiskriteeriumite miinimumnõuetele, rahuldatakse toetusteks ettenähtud vahendite piires toetuse andmise tingimuste kohaselt kõik taotlused. Kui kõigi nõuetele vastavate taotluste rahastamise summa ületab tegevusvaldkonna rahastamise eelarvet rahuldatakse taotluste hindamise tulemusel koostatud taotluste paremusjärjestuse alusel nõuetele vastavad parimad taotlused, mis on saanud vähemalt minimaalse hindepunktide summa.

Taotlus on nõuetele vastav, kui taotleja, taotlus ja toetatav tegevus vastavad Euroopa Liidu õigusaktides, ELÜPSis, arengukavas ja määruses sätestatud nõuetele. Kui taotluse nõuetele vastavuse kontrollimise käigus tehakse kindlaks, et taotleja, taotlus või toetatav tegevus ei vasta vähemalt ühele nõudele, mis on esitatud taotlejale, taotlusele või toetatavale tegevusele, taotluses on esitatud valeandmeid või taotleja mõjutab taotluse menetlemist pettuse või ähvardusega või muul õigusvastasel viisil, teeb PRIA taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

PRIA teeb lõigetes 1 ja 2 nimetatud juhul taotluse rahuldamise otsuse, taotluse rahuldamata jätmise otsuse või ELÜPSi § 79 lõike 4 alusel taotluse rahuldamata jätmise otsuse 70 tööpäeva jooksul alates taotluse esitamise tähtaja viimasest päevast.

Eelnõu §-s 12 on sätestatud kohustused toetuse saajale.

Eelnõu § 12 lõike 1 punkti 1 kohaselt peab toetuse saaja viima ellu äriplaanis kavandatud eesmärgid, mis seotud tootjarühma loomise ja arendamisega. Eesmärgid tuleb saavutada viie aasta jooksul arvates tootjarühma tunnustamisest.

Eelnõu § 12 lõike 1 punktides 2-6 on sätestatud nõuded järelevalve ja kontrolli osas ning vajaliku teabe eristamise, esitamise ja säilitamise osas. Toetuse saaja on kohustatud võimaldama teostada toetuse sihipärase ja tähtaegse kasutamise üle järelevalvet ja teha muid toetuse saamisega seotud kontrolle ning osutama selleks igakülgset abi, sealhulgas võimaldama viibida toetuse saaja kinnisasjal, ehitises ja ruumis ning läbi vaadata dokumente ja toetuse abil soetatud vara kohapeal. Toetuse saaja on kohustatud esitama järelevalve teostamiseks või muu kontrolli tegemiseks vajalikud andmed ja dokumendid määratud tähtaja jooksul. Toetusraha ja investeringuobjekti mittesihipärase kasutamise korral peab toetuse saaja PRIA nõudmisel saadud toetusraha tagasi maksma. Samuti peab toetuse saaja teavitama PRIAt viienda aasta lõpuks arvates taotleja esmakordse tootjarühmana tunnustamise kuupäevast äriplaani täielikust elluviimisest. Toetuse saaja on kohustatud eristama selgelt oma raamatupidamises toetuse kasutamise seotud kulud ning neid kajastavad kulu- ja maksedokumentid muudest kulu- ja maksedokumentidest, esitama toetuste kasutamise seotud seireks vajalikku teavet ning säilitama toetusega seotud dokumente vähemalt viis aastat arvates PRIA poolt viimase toetusosa väljamaksmisest.

Eelnõu § 12 lõike 2 eesmärk on tagada, et toetust makstakse vaid majanduslikult jätkusuutlikele tootjarühmadele tootjarühma loomise ja arendamise eesmärgil.

Tootjarühmal ei tohi olla riikliku maksu võlga ning tagasimaksmisele kuulunud riigieelarvelistest või muudest Euroopa Liidu või välisvahenditest saadud summad tagasi maksnud. Samuti ei tohi ettevõtja olla pankrotis ega tema suhtes algatatud likvideerimismenetlust või nimetatud ajutist pankrotihaldurit ning metsandussektori tootjarühma puhul arvestatakse ka, et toetuse saaja ei oleks raskustes olev ettevõtja.

Eelnõu §-s 13 sätestatakse maksetaotluse esitamise kord, maksetaotluse esitamise tähtaeg ja nõuded maksetaotlusele. Maksetaotluse võib PRIAle esitada kuni viiel aastal arvates taotleja tunnustamisest. Alates teisest aastast peale tootjarühma tunnustamist tuleb maksetaotluse osana esitada aruanne äriplaani rakendamise eelnenud majandusaastal, milles on märgitud ellu viidud tegevuste kirjeldus, muudatused äriplaanis ning lisandunud ja teostamata tegevused. Taotluse esitamise aastal peab taotleja esitama maksetaotluse koos avaldusega. PRIA koostab maksetaotluse vormi ning avaldab selle oma veebilehel. PRIA teatab maksetaotluse esitamise tähtaja ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded ja PRIA veebilehel.

Eelnõu § 14 sätestab toetuse maksmise ja maksmisest keeldumise tingimused.

PRIA teeb toetuse saaja esitatud maksetaotluse alusel toetuse maksmise otsuse sellise aja jooksul, et toetusraha oleks võimalik kanda toetuse saaja arvelduskontole 30 tööpäeva jooksul arvates taotluse rahuldamise otsuse tegemise päevast. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse teeb PRIA Euroopa Liidu ühise põllumajanduspoliitika rakendamise seaduse § 81 lõikes 3 sätestatud juhtudel 25 tööpäeva jooksul arvates toetuse maksmisest keeldumise aluseks olevast asjaolust teadasaamisest. ELÜPS-i § 81 lõige 3 sätestab, et PRIA teeb toetuse maksmisest keeldumise otsuse, kui pärast taotluse rahuldamist, kuid enne toetuse maksmist tehakse kindlaks taotluse rahuldamata jätmise alused või kui toetuse saaja ei ole täitnud toetuse saaja kohustusi. Toetuse maksmisest keeldumise otsuse korral tunnistab PRIA taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks.

ELÜPS-i § 80 lõike 2 kohaselt tunnistatakse maaelu arengu toetuse taotluse rahuldamise otsus kehtetuks, kui esineb vähemalt üks järgmistest asjaoludest:

- 1) ilmneb asjaolu, mille puhul taotlust ei oleks rahuldatud;
- 2) toetuse saaja ei ole tegevust ettenähtud tähtaja jooksul ellu viinud;
- 3) tegevust ei ole võimalik tegevuse elluviimise tähtaja jooksul ellu viia;

- 4) toetuse saaja ei täida Euroopa Liidu õigusaktides või ELÜPS-is või selle alusel kehtestatud õigusaktides sätestatud kohustusi;
- 5) toetuse saaja esitab avalduse taotluse rahuldamise otsuse kehtetuks tunnistamiseks.

Eelnõu §-s 15 sätestatakse dokumentide säilitamise kord, mille kohaselt määruse alusel esitatud dokumente taotlejale ei tagastata ning nimetatud dokumente säilitatakse PRIA-s kuni 2032. aasta 31. detsembrini. Nimetatud nõue tuleneb Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrusest (EL) nr 1303/2013 artikkel 65 lõikest 2, mille kohaselt on kulud Euroopa struktuuri- ja investeerimisfondidest toetuse saamiseks kõlblikud juhul, kui need on tekkinud toetusesaajal ja need on tasutud ajavahemikus alates programmi komisjonile esitamise kuupäevast või 1. jaanuarist 2014 – olenevalt sellest, kumb kuupäev on varasem – kuni 31. detsembrini 2023. Lisaks on kulud EAFRD-st toetuse saamiseks kõlblikud ainult juhul, kui makseasutus maksab asjaomase abi tegelikult välja ajavahemikus 1. jaanuarist 2014 kuni 31. detsembrini 2023. Liikmesriikide kogemus näitab, et Euroopa Komisjoni viimane makse tavaliselt hilineb, ja seepärast sätestatakse dokumentide säilitamise lõpptähtpäevana 2032. aasta 31. detsembri, mis peaks sisaldama ka väikese varu. Dokumentide säilitamise kohustus kohaldub toetuse andmisega seotud isikule.

Eelnõu § 16 sätestatakse, et metsandussektori tootjarühma puhul tehakse toetuse rahuldamise või rahuldamata jätmise otsus pärast Euroopa Komisjonilt vastava riigiabi andmiseks loa saamist. Põllumajandussektori tootjarühmadele toetuse andmiseks ei ole vajalik riigiabi andmiseks luba küsida, kuna määruse nr 1305/2013 artikkel 81 lõike 2 alusel on vastavast loakohustusest vabastatud Euroopa Liidu toimimise lepingu artikli 42 reguleerimisalasse kuuluvad põllumajandustooted. Kuna vastavalt riigiabi suunistele on metsandussektorile riigiabi andmiseks vajalik teavitada Euroopa Komisjoni riigiabi andmise kavatsusest, siis on oluline enne rahuldamise või rahuldamata jätmise otsuse tegemist ära oodata kuni Euroopa Komisjonilt on vastav luba saadud. Juhul kui Euroopa Komisjon teeb otsuse riigiabi lubamatuse kohta, peab PRIA tegema metsandussektori taotlejatele taotluse rahuldamata jätmise otsuse.

Eelnõu § 17 sätestatakse, et käesoleva määrusega kehtestatud taotlejale antava toetuse maksimaalse suuruse arvutamise kord kehtib taotlejatele, kes tulevad toetust taotlema alates 2017. aastast toimuvatel taotlusvoorudes. Varasematel aastatel toetust taotlenud tootjarühmade jaoks toetuse maksimaalse suuruse arvutamise kord jääb samaks nagu toetuse taotlemisel.

Eelnõu §-s 18 sätestatakse maaeluministri 13. novembri 2015. a määrus nr 17 „Tootjarühma loomise ja arendamise toetus“ kehtetuks tunnistamise määruse jõustumisel.

Eelnõu §-s 19 kohaselt jõustub käesoleva määruse § 3 lõige 2 punktis 6 sätestatud ajaline piirang taotleja tegutsemisele alates 2018. aasta 1. juulist. Tegemist on uue nõudega tootjarühma loomise ja arendamise toetuse saamiseks, mis tähendab, et varasemalt ei olnud toetuse saamine piiratud tootjarühmaks oleva juriidilise isiku tegutsemise ajaga.

Esmakordselt tutvustati vajadust sätestada tootjarühma vanusele piirang Maaeluministeeriumis arengukava seirekomisjoni kümnendal istungil, mis toimus 25. oktoobril 2016. aastal, et tootjarühmad oleksid varakult kursis toetuse taotlemist puudutavate suuremate muudatustega. Kõnealune nõue kajastub ka Eesti Maaelu arengukavas 2014-2020, millele on EL komisjon andud heakskiidu. Selleks, et tagada õiguskindlus, sealhulgas toetuse adressaatide jaoks mõistlik aeg (*vacatio legis*) uue nõudega tutvumiseks ja kohanemiseks, jõustub kõnealune nõue 1. juulil 2018. aastal. Õiguskindlusele vastab olukord, kus riik ei kehtesta uusi regulatsioone meelevaldselt, üleöö (RKPJKo 02.12.2004, 3-4-1-20-04, punkt 26).

3. Eelnõu vastavus Euroopa Liidu õigusele

Eelnõu väljatöötamisel võeti aluseks Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EÜ) nr 1305/2013 Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja millega tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1698/2005 (ELT L

ELT L 347, 20.12.2013, lk 487–548), komisjoni rakendusmäärus (EÜ) nr 808/2014, milles sätestatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1305/2013 (Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta) rakenduseeskirjad (ELT L 227, 31.07.2014, lk 18–68), komisjoni delegeeritud määrus (EL) nr 807/2014, millega täiendatakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrust (EL) nr 1305/2013 Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD) antavate maaelu arengu toetuste kohta ja kehtestatakse üleminekusätted (ELT L 227, 31.07.2014, lk 1–17), ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) nr 1303/2013, millega kehtestatakse ühissätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi, Euroopa Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondi ning Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta, nähakse ette üldsätted Euroopa Regionaalarengu Fondi, Euroopa Sotsiaalfondi, Ühtekuuluvusfondi ja Euroopa Merendus- ja Kalandusfondi kohta ning tunnistatakse kehtetuks nõukogu määrus (EÜ) nr 1083/2006 (ELT L 347, 20.12.2013, lk 320–469).

4. Määruse mõjud

Määruse kehtestamine ei too endaga kaasa organisatsioonilisi muudatusi avalikus sektoris. Maaeluministeeriumi haldusalas ei muutu määruse jõustumisel ülesannete ega pädevuse jaotus. Määruse rakendamisest ei tulene välissuhetealast, sotsiaalset, sealhulgas demograafilist mõju, samuti ei oma määruse muudatused mõju riigi julgeolekule, elu- ja looduskeskkonnale, regionaalarengule ega kohaliku omavalitsuse korraldusele. Määruse rakendamiseks vajalikke menetlustoiminguid teeb PRIA, kellel on olemas määruse menetlemiseks vajalik haldussuutlikkus ja tehniline võimekus. Kuna määruse muutmise ega suurene taotleja poolt esitatavate dokumentide maht või menetluse ajakulu, ei suurene ka PRIA administratiivkoormus.

5. Määruse rakendamisega seotud tegevused, vajalikud kulud ja määruse rakendamise eeldatavad tulud

Tootjarühma loomise ja arendamise toetuse eelarve vastavalt arengukavale on 6 miljonit eurot, mida rahastatakse 89% ulatuses Maaelu Arengu Euroopa Põllumajandusfondist (EAFRD) ning 11% ulatuses Eesti riigi eelarvest.

6. Määruse jõustumine

Määrus jõustub üldises korras.

7. Eelnõu kooskõlastamine, huvirühmade kaasamine ja avalik konsultatsioon

Eelnõu esitati kooskõlastamiseks Rahandusministeeriumile ja Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumile õigusaktide eelnõude elektroonilise kooskõlastamise infosüsteemi EIS kaudu. Kuna Majandus- ja Kommunikatsiooniministeerium ei ole ettenähtud tähtajaks eelnõu kooskõlastanud ega jätnud seda põhjendatult kooskõlastamata, loetakse eelnõu Vabariigi Valitsuse 13. jaanuari 2011. a määruse nr 10 „Vabariigi Valitsuse reglement” § 7 lõike 4 kohaselt Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumi poolt kooskõlastatuks. Rahandusministeerium kooskõlastas eelnõu märkustega. Märkuste kohta on koostatud tabel ning eelnõus on tehtud asjakohased täiendused.

(allkirjastatud digitaalselt)

Illar Lemetti

Kantsler